

V. ZSROW – CELE I PLANOWANY BUDŻET

V.1 TEMATY WIODĄCE I CELE STRATEGICZNE

Warunki brzegowe Strategii

Spójność z NPR

Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich Regionu Gąbińsko-Włocławskiego jest podporządkowana Narodowemu Planowi Rozwoju na lata 2004-2006 i spójna z projektem NPR na lata 2007-2013. Tym samym, w najogólniejszym ujęciu, Strategia służy celowi strategicznemu NPR, jakim jest „Rozwijanie konkurencyjności gospodarki, opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zdolnej do długofalowego, harmonijnego rozwoju, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz poprawę spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z Unią Europejską na poziomie regionalnym i krajowym”

Spójność z SPO

Strategia jest podporządkowana podstawowym założeniom i celom Sektorowego Programu Operacyjnego „Rozwój Obszarów Wiejskich”, a mianowicie:

- koncepcji wielofunkcyjności obszarów wiejskich oraz rolnictwa i leśnictwa
- dywersyfikacji dochodów i odejściu od dominującej roli ekonomicznej rolnictwa
- uwypukleniu roli rolnictwa i leśnictwa w zachowaniu walorów krajobrazowo-przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego
- poprawie konkurencyjności sektora rolnego i leśnego
- poprawie stanu środowiska abiotycznego, siedlisk przyrodniczych i krajobrazu
- poprawie jakości życia na obszarach wiejskich
- budowaniu struktur lokalnych na rzecz zatrudnienia i dywersyfikacji.

Zasięg terytorialny

Strategia dotyczy obszaru objętego granicami gmin wiejskich: Baruchowo, Gostynin, Hów, Kowal, Łąck, Nowy Duninów, Sanniki, Słubice, Szczawin Kościelny i Włocławek oraz gminy miejsko-wiejskiej Gąbin.

Ramy czasowe

Strategia obejmuje dziesięciolecie 2006-2015, a więc okres do czasu spodziewanego zakończenia wdrażania projektów w ramach okresu budżetowego UE 2007-2013.

Zarządzanie

Za wdrażanie Strategii odpowiadać będzie powołana w tym celu Lokalna Grupa Działania, tj. Fundacja AKTYWNI RAZEM. W dziesięcioleciu 2006-2015 można wyróżnić dwa okresy, które będą się różniły zasadami wdrażania Strategii. W pierwszym okresie podstawowym źródłem finansowania Strategii będą środki pozyskane w ramach Schematu II Programu Leader+. W tym okresie, trwającym do końca 2007 r., wdrażane będą projekty sformułowane przez Fundację i opisane szczegółowo w Rozdziale V.4 Strategii. W drugim okresie wdrażane będą projekty zgłaszane przez osoby fizyczne i prawne z obszaru objętego Strategią, przy czym projekty ubiegające się o dofinansowanie w ramach Programu Leader będą podlegały procedurom kwalifikacji i oceny wypracowanym na podstawie Strategii przez władze Fundacji. Ten podstawowy mechanizm będzie stanowił praktyczną realizację najważniejszych, zdaniem mieszkańców regionu, cech Programu Leader, a mianowicie lokalnego zarządzania i podejścia oddolnego.

Działania leaderowskie

Realizację innych cech podejścia leaderowskiego zapewnią wspomniane procedury kwalifikacji i oceny projektów, które będą promowały przedsięwzięcia oparte na:

- partnerstwie między podmiotami i grupami społecznymi,
- innowacji
- podejściu terytorialnym, sprzyjającym rozwojowi całego regionu
- współpracy z innymi regionami
- współpracy pomiędzy sektorami: społecznym, prywatnym i publicznym oraz integracji działań związanych z różnymi celami operacyjnymi i strategicznymi.

Przestrzeń Leader

Nacisk na realizację założeń NPR oraz SPO „Rozwój Obszarów Wiejskich” z jednej strony oraz podejście leaderowskie z drugiej strony wyznaczają pewną szczególną przestrzeń, w którym skupiać się będą działania w ramach Strategii. Przestrzeń ta obejmuje te potencjalne sfery twórczej aktywności, dla których myślenie w kategoriach partykularnych interesów i brak współdziałania są dzisiaj barierą równie ważną, co trudności finansowe.

Tematy wiodące

Tematami wiodącymi Strategii są:

- poprawa jakości życia na obszarach wiejskich
- wykorzystanie zasobów naturalnych i kulturowych, w tym potencjału obszarów należących do sieci Natura 2000.

Prawidłowe połączenie obu tych tematów będzie oznaczało praktyczną realizację idei zrównoważonego rozwoju.

Cele strategiczne

W ramach Strategii będzie realizowanych pięć wzajemnie powiązanych i spójnych celów strategicznych:

1. Pełne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla rozwoju i aktywizacja życia kulturalnego wsi.
2. Skuteczna ochrona i racjonalne wykorzystanie dziedzictwa przyrody.
3. Ekologizacja rolnictwa.
4. Wzmocnienie i restrukturyzacja sektora turystycznego.
5. Informatyzacja i rozwój gospodarki internetowej.

Cele strategiczne zostały skonkretyzowane poprzez sformułowanie celów operacyjnych oraz towarzyszących im, nie wyczerpujących, list przykładowych projektów. Dla projektodawców i oceniających projekty zgłaszane do realizacji w ramach Strategii, listy te będą stanowiły inspirację i punkt odniesienia w identyfikacji projektów najbardziej twórczych oraz najpełniej odzwierciedlających zarówno założenia Programu Leader, jak i intencje, jakie przyświecały uczestnikom prac nad Strategią.

Cel strategiczny 1

Pełne wykorzystanie dziedzictwa kulturowego dla rozwoju i aktywizacja życia kulturalnego wsi

Cele operacyjne:

- 1. Odtworzenie i recompozycja kulturowego krajobrazu nadwiślańskiego.**
- 2. Harmonizacja zagospodarowania turystycznego z krajobrazem pojeziernym i leśnym.**
- 3. Wypracowanie i wdrożenie spójnej wizji architektoniczno-przestrzennej wsi pogranicza kujawsko-mazowieckiego.**
- 4. Przywrócenie zespołom dworskim i pałacowym materialnej świetności i rangi kluczowych ośrodków życia kulturalnego i gospodarczego wsi.**
- 5. Zachowanie i/lub twórcze wykorzystanie zabytków architektury wiejskiej, przemysłowej, inżynieryjnej i sakralnej.**
- 6. Zachowanie lub przywrócenie pamięci historycznej mieszkańców.**
- 7. Zachowanie lub odtworzenie folkloru i tradycyjnych umiejętności**

typowych dla regionu.

- 8. Rozwój amatorskiej i zawodowej twórczości artystycznej.**
- 9. Stworzenie atrakcyjnych warunków do powszechnego uczestnictwa dzieci i młodzieży w lokalnym życiu kulturalnym, sportowym i społecznym.**
- 10. Integracja społeczności lokalnych, budowanie tożsamości regionalnej, otwarcie na świat.**

Cel operacyjny 1.1: *Odtworzenie i rekompozycja kulturowego krąjobrazu*

Tło Wisła przez stulecia była osią życia gospodarczego kraju i magnesem dla osadnictwa, stanowiąc o niepowtarzalnym kolorycie kulturowym regionu. Wiek dwudziesty, w tym rozwój transportu lądowego, tragedia drugiej wojny światowej, zanieczyszczenie Wisły i wreszcie przegrodzenie jej zaporą radykalnie zmieniły sytuację i dzisiaj region żyje odwrócony od rzeki. Rzecz nie w tym, aby cofać czas, lecz aby w nowej rzeczywistości pełniej wykorzystać Wisłę dla rozwoju, między innymi poprzez nadanie dawnym, malowniczym formom nowych treści tak, by służyły przede wszystkim turystyce i rekreacji.

Projekty Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- ochrona zabytków budownictwa olenderskiego i innych śladów osadnictwa olendrów takich, jak zagrody, cmentarze, nieczynne kościoły, pagórki po zagrodach, wiklinowe płoty, melioracje, sady
- współczesne stosowanie elementów olenderskiej szkoły kształtowania krajobrazu, podkreślających związki regionu z wodą (np. wiklinowe płoty, domy na pagórkach, szpalery drzew)
- ochrona, odtwarzanie i kultywowanie tradycji związanych z zawodami nadwiślańskimi (flisactwo, rybołówstwo).

Cel operacyjny 1.2: *Harmonizacja zagospodarowania turystycznego*

Tło Jeziora i lasy Pojezierza Gostynińskiego są dziś największym magnesem dla turystów i wczasowiczów. Korzystają oni w większości albo z ośrodków wypoczynkowych, na ogół pochodzących jeszcze z czasów realnego socjalizmu, albo z działek i domków letniskowych. Te pierwsze, choć na ogół dość dobrze ukryte w krajobrazie leśnym, czasem jeszcze straszą architektonicznymi relikami przeszłości, te drugie zwykle tworzą rozległe, bezładne i silnie wyeksponowane skupiska, nie powiązane z historyczną zabudową. Podstawową metodą kształtowania nowej i istniejącej zabudowy pozostaje miejscowe prawo (plany zagospodarowania przestrzennego i plan ochrony GWPK), możliwe są jednak i inne sposoby wpływania na sytuację.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- kampanie skierowane do mieszkańców wsi i mające na celu przekonanie ich o krótkowzroczności wyprzedazy ziemi pod budownictwo letniskowe
- kampanie skierowane do właścicieli działek letniskowych, mające na celu przekonanie ich do określonych rozwiązań architektonicznych, harmonizujących z krajobrazem
- kampanie skierowane do decydentów, mające na celu przyjęcie przez nich określonych rozwiązań prawnych chroniących krajobraz
- opracowywanie i wdrażanie koncepcji rewaloryzacji istniejącej zabudowy letniskowej

Cel operacyjny 1.3: Wypracowanie i wdrożenie spójnej wizji architektoniczno-

Tło

Dziesięciolecia odgórnego narzucania pozbawionych wyrazu i sprzecznych z tradycją wzorów w architekturze oraz ostatnie kilkanaście lat ogromnej swobody w kształtowaniu zabudowy zaowocowało przerwaniem ciągłości tradycji budownictwa wiejskiego i chaosem architektoniczno-przestrzennym. Zmiana tej sytuacji jest zadaniem na kolejne dekady, a będzie ono tym bardziej wykonalne, im szybciej społeczność regionu uzna je za ważne oraz im szybciej skryształizuje się i upowszechni wizja tego, jak w praktyce godzić tradycję ze współczesnością. Podstawową metodą kształtowania nowej i istniejącej zabudowy jest miejscowe prawo (plany zagospodarowania przestrzennego), możliwe są jednak i inne sposoby wpływania na sytuację.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- dokumentacja tradycyjnych form w budownictwie
- kampanie skierowane do mieszkańców i władz samorządowych, mające na celu przekonanie ich o znaczeniu spójności architektoniczno-przestrzennej i zgodności z tradycją dla wizerunku regionu i jakości codziennego życia
- warsztaty, plenery i konkursy architektoniczne, służące wypracowaniu i popularyzacji klarownej wizji architektoniczno-przestrzennej wsi pogranicza mazowiecko-kujawskiego
- kampanie zmierzające do uwzględniania tradycji w rozwiązaniach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i decyzjach o warunkach zabudowy
- konkursy na najładniejszą tradycyjną zagrodę

- konkursy na najładniejszą tradycyjną ulicę wiejską
- prace nad modelowymi projektami architektonicznymi, łączącymi tradycję i współczesność
- pilotowe wdrażanie rozwiązań godzących tradycyjne formy i metody budowlane z wymogami współczesnych technologii i przepisów (np. budownictwo gliniano-słomiane czy drewniane)
- wspólne, dla kilku lub więcej obejść, projekty rewaloryzacyjne, obejmujące opracowanie i wdrażanie spójnej koncepcji rewaloryzacji istniejącej zabudowy (np. likwidacja elementów szpecących, harmonizacja kolorystyki elewacji, wprowadzenie tradycyjnego detalu architektonicznego, zmiana pokrycia dachowego, wymiana ogrodzeń na tradycyjne itp.)

Cel operacyjny 1.4: *Przywrócenie zespołom dworskim i pałacowym materialnej świetności i rangi kluczowych ośrodków życia*

Tło

Okolice Pojezierza Gostynińskiego są jednym z tych rejonów centralnej Polski, gdzie zachowało się stosunkowo dużo zabudowy ziemiańskiej, przy czym niektóre z kilkudziesięciu pałacyków i dworów posiadają znaczne walory artystyczne i dużą rangę historyczną. Dwudziestowieczne przemiany odcięły ziemiańskie rezydencje od ich naturalnych źródeł finansowania, odzierając je z gromadzonych przez setki lat dóbr ruchomych i zagrażając egzystencji budynków. W nowej rzeczywistości jedyną szansą dla siedzib ziemiańskich jest zewnętrzna pomoc w powstrzymaniu degradacji i nadawanie im nowych, sensownych funkcji, zapewniających długofalowe utrzymanie. Bardzo ważne jest przy tym, aby funkcje te nie izolowały zabytków od społeczności lokalnych i turystów. Ze względu na olbrzymie koszty kompleksowych robót konserwatorskich, fundusze programu Leader powinny być w ramach Strategii przeznaczane przede wszystkim na działania przygotowawcze lub towarzyszące.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- dokumentacja zespołów dworskich i pałacowych
- wszelkie działania zmierzające do dokumentacji i popularyzacji historii siedzib ziemiańskich i ich właścicieli
- organizacja imprez kulturalnych, naukowych, integracyjnych i turystycznych, pozwalających zwrócić uwagę na niszczone obiekty i sensownie je wykorzystać

- prace badawcze, ekspertyzy, prace projektowe i studialne poprzedzające roboty konserwatorskie lub niezbędne dla uzyskania finansowania
- inicjatywy zwiększające dostępność i atrakcyjność turystyczną obiektów dotąd użytkowanych np. jako urzędy, szkoły czy prywatne mieszkania lub w ogóle nie użytkowanych (tablice informacyjne, izby historyczne, dostosowanie obiektów do przyjmowania wycieczek, odtwarzanie elementów dawnego wyposażenia itp.)
- konserwacja, zarządzanie i udostępnianie parków podworskich.

Cel operacyjny 1.5: *Zachowanie i/lub twórcze wykorzystanie zabytków architektury wiejskiej, przemysłowej, inżynierskiej*

Tło

Podobnie jak dwory, wiele innych zabytków dawnej architektury niszczeje w wyniku pozbawienia ich funkcji użytkowych lub ograniczenia finansowania. Są to na przykład stare młyny, papiernia w Soczewce, opuszczony kościół protestancki w Wiączeminiu i dziesiątki chylących się ku upadkowi drewnianych i glinianych chałup. Elementem Strategii jest wspieranie oryginalnych i twórczych rozwiązań mających na celu zapewnienie przetrwania takich obiektów.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- dokumentacja zabytków
- wszelkie działania zmierzające do dokumentacji i popularyzacji historii zabytków
- organizacja imprez kulturalnych, naukowych, integracyjnych i turystycznych, pozwalających zwrócić uwagę na niszczejące obiekty i sensownie je wykorzystać
- prace badawcze, ekspertyzy, prace projektowe i studialne poprzedzające roboty konserwatorskie lub niezbędne dla uzyskania finansowania
- inicjatywy zwiększające dostępność i atrakcyjność turystyczną obiektów dotąd użytkowanych np. jako urzędy, szkoły czy prywatne mieszkania lub w ogóle nie użytkowanych (tablice informacyjne, izby historyczne, dostosowanie obiektów do przyjmowania wycieczek, odtwarzanie elementów dawnego wyposażenia itp.)
- prace konserwatorskie
- dostosowanie obiektów do pełnienia nowych funkcji, dających szansę na zapewnienie opieki i stałych źródeł finansowania.

Cel operacyjny 1.6: *Zachowanie lub przywrócenie pamięci historycznej*

Tło

Pamięć o miejscach, wydarzeniach i ludziach jest tym, co często w największym stopniu stanowi o identyfikacji z małą ojczyzną. Jest wiele miejsc na świecie, gdzie zabytki kultury materialnej nie przetrwały lub są licze i niepozorne i gdzie mimo tego, poprzez pamięć o przeszłości, zachował się niepowtarzalny klimat kulturowy, który, stanowiąc wartość samą w sobie, bywa jednocześnie silnym atutem w konkurencji na rynku turystycznym. W ramach Strategii należy więc wspierać inicjatywy utrwalające i przywracające pamięć historyczną, która w skali regionalnej jest czynnikiem integrującym i zwiększającym szanse rozwojowe.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- wydawnictwa o historii regionu, miejscach i ludziach z nim związanych
- urządzanie izb pamięci, muzeów
- oznakowanie miejsc historycznych
- wystawy dawnych fotografii, odtwarzanie i prezentacja losów rodzin, budynków i miejscowości
- przekazywanie wiedzy historycznej poprzez spotkania, warsztaty, seminaria, plenery itp.
- odtwarzanie wydarzeń historycznych w przedstawieniach

Cel operacyjny 1.7: *Zachowanie lub odtworzenie folkloru i tradycyjnych*

Tło

Tradycja twórczości ludowej Białych Kujaw i Ziemi Gostyńskiej jest wciąż żywa i kontynuuje ją spore grono osób, chociaż folklor od lat jest bardzo słabo eksponowany w życiu codziennym regionu. Przejawy ludowości, takie, jak gwara, muzyka, sztuka plastyczna, wzornictwo czy regionalne przedmioty użytkowe, są zwierciadłem duchowego życia pokoleń mieszkańców oraz świadectwem ich kreatywności i sposobu widzenia świata. W ramach Strategii wspierane będą działania na rzecz zachowania folkloru jako źródła wiedzy o nas samych, klucza do zrozumienia naszych relacji z przyrodą i czegoś, czym możemy pochwalić się przed innymi. Ważnym elementem Strategii będzie przy tym tworzenie warunków do tego, by twórczość ludowa mogła stać się dla ludzi ją uprawiających znaczącym dodatkowym źródłem dochodu.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- upowszechnianie wiedzy o sztuce ludowej wśród mieszkańców i turystów poprzez wydawnictwa, wystawy, koncerty, stałe ekspozycje
- upowszechnianie umiejętności związanych ze sztuką ludową i tradycyjnym rękodziełem (muzyka, wycinankarstwo, haft, ceramika, tkactwo, rzeźba, wikliniarstwo, wyroby ze słomy, pisanki itp.) poprzez spotkania z twórcami, warsztaty, konkursy i stypendia dla wybitnie uzdolnionych następców starych mistrzów
- tworzenie kanałów dystrybucji i sprzedaży rękodzieła i muzyki ludowej poprzez informacje w internecie, stałe lub sezonowe stoiska w sklepach, kiermasze, stałe ekspozycje i punkty kontaktowe w hotelach i pensjonatach.

Cel operacyjny 1.8: *Rozwój amatorskiej i zawodowej twórczości artystycznej*

Tło

Kontakt ze sztuką i ekspresja artystyczna od tysiącleci wzbogacają człowieka a ich znaczenia dla jakości życia duchowego i społecznego nie można przecenić. Z drugiej strony, współczesna twórczość artystyczna jest dziedzictwem kulturowym przyszłości. Z tych powodów w ramach Strategii wspierane będą działania mające na celu wyłuskiwanie talentów artystycznych i pomoc w ich rozwoju oraz promocję twórców pochodzących z regionu.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- organizacja warsztatów, konkursów i plenerów plastycznych, teatralnych, muzycznych, literackich, filmowych itp.
- zakładanie galerii promujących twórczość artystów z regionu
- organizacja zbiorowych i indywidualnych wystaw, przedstawień i koncertów
- publikacje utworów literackich twórców z regionu
- publikacje katalogów sztuki twórców związanych z regionem
- stypendia i doposażenie obiecujących twórców.

Cel operacyjny 1.9: *Stworzenie atrakcyjnych warunków do powszechnego uczestnictwa dzieci i młodzieży w życiu kulturalnym*

Tło

Młodzież wiejska rzadziej dostaje się do szkół średnich i na studia niż jej miejscy rówieśnicy, a z drugiej strony o wiele częściej opuszcza swoje rodzinne strony w poszukiwaniu ciekawszego życia. Z punktu widzenia jakości życia, być może najważniejszą różnicą między miastem a wsią jest różnica w atrakcyjności i dostępności szeroko rozumianej kultury. Jest oczywiste, że rozwiązaniem tego problemu nie jest budowanie oper we wsiach. Można natomiast łagodzić dysproporcje poprzez tworzenie atrakcyjnej oferty kulturalnej, wykorzystując do tego celu zasoby lokalne, bliskość ważnych ośrodków miejskich i zdobyte współczesnej technologii.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- urządzenie i doposażanie świetlic i domów kultury
- wyposażanie młodzieżowych klubów sportowych
- tworzenie i doposażanie przedszkoli dla dzieci do 5 lat
- szkolenie animatorów życia kulturalnego
- organizacja kursów, warsztatów i konkursów plastycznych, teatralnych, muzycznych, literackich, filmowych itp.
- organizacja rozgrywek sportowych dla dzieci i młodzieży
- urządzenie placów zabaw i placów do gry
- tworzenie pracowni komputerowych i internetowych
- doposażanie bibliotek
- wyjazdy dzieci i młodzieży do kin, teatrów i muzeów
- organizacja półkolonii nastawionych na wyrównywanie szans edukacyjnych (nauka języków, informatyka itp.)
- organizacja wydarzeń artystycznych (koncerty, monodramy, wystawy itp.)
- organizacja spotkań z ludźmi kultury .

Cel operacyjny 1.10: *Integracja społeczności lokalnych, budowanie tożsamości*

Tło

Spółeczności, w których ludzie mogą nawzajem na siebie liczyć, należą do najszcześliwszych a te, które otwierają się na doświadczenia i kulturę innych, należą do najbardziej twórczych. Solidarność, świadomość własnych korzeni i otwartość nigdy nie były bezwzględny warunkiem materialnego sukcesu w

świecie, ale są i będą cnotami, które życie ludzkie czynią pełniejszym a narody – silniejszymi.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- wydarzenia mające na celu integrację grup narażonych na marginalizację i wykluczenie (niepełnosprawni, osoby starsze, najbiedniejsze rodziny, mniejszości)
- likwidacja barier architektonicznych
- doposażanie placówek dziennej opieki nad niepełnosprawnymi
- inicjatywy mające na celu ułatwienie sąsiedzkiej opieki nad dziećmi, osobami starszymi i niepełnosprawnymi
- imprezy integrujące społeczności lokalne i budujące lokalną oraz regionalną tożsamość (dożynki, jarmarki, festyny itp.)
- współpraca kulturalna z innymi regionami i krajami (wymiana młodzieży szkolnej, wymiana artystyczna, współzawodnictwo sportowe, uczestnictwo w międzyregionalnych i międzynarodowych projektach).

Cel strategiczny 2

Skuteczna ochrona i racjonalne wykorzystanie dziedzictwa przyrody

Cele operacyjne:

1. **Rozwój energetyki odnawialnej i poprawa efektywności wykorzystania energii**
2. **Uporządkowanie gospodarki nawozami rolniczymi**
3. **Uporządkowanie gospodarki odpadami**
4. **Uporządkowanie gospodarki ściekowej**
5. **Ochrona cennych gatunków, siedlisk i krajobrazu naturalnego**
6. **Poprawa bilansu wodnego regionu**
7. **Bezpieczne udostępnienie atrakcji przyrodniczych**
8. **Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców**

Cel operacyjny 2.1: *Rozwój energetyki odnawialnej poprawa efektywności*

Tło Chociaż jakość powietrza atmosferycznego w regionie jest generalnie dobra, źródłem lokalnych uciążliwości w okresie grzewczym bywają nieefektywne kotłownie indywidualne. Ze względu na dużą kapitałochłonność działań w zakresie ochrony powietrza, w ramach Strategii wspierane będą jedynie przyszłościowe rozwiązania tego problemu, polegające na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii i tworzeniu lokalnego przemysłu energetyki odnawialnej. W szczególnych przypadkach będą wspierane działania polegające na zwiększaniu efektywności wykorzystania energii.

Projekty Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- wymiana istniejących kotłów na kotły opalane biomasą
- zastosowanie kotłowni na biomasę w nowym budownictwie
- tworzenie plantacji roślin energetycznych
- organizacja pozyskiwania i przetwórstwa biomasy (np. rębaki)
- wykorzystanie energii słonecznej
- termomodernizacja zabytkowych budynków w sposób umożliwiający zachowanie ich walorów architektonicznych

Cel operacyjny 2.2: *Uporządkowanie gospodarki nawozami rolniczymi*

Tło W krajobrazie rolniczym nawozy naturalne i sztuczne są jednym z największych, jeśli nie największym, źródłem zanieczyszczeń wód gruntowych i powierzchniowych. Obiektywne potrzeby ochrony środowiska i przepisy prawa wymagają, by w najbliższych latach gospodarka nawozami została uporządkowana, przy czym sprawa jest szczególnie pilna w obszarach zlewniowych jezior.

Projekty Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- budowa płyt obornikowych
- budowa szczelnych zbiorników na gnojówkę i gnojowicę
- kompostowanie obornika

- fermentacja gnojowicy
- energetyczne wykorzystanie biogazu z gnojowicy
- tworzenie barier biogeochemicznych utrudniających spływ nawozów do wód.

Cel operacyjny 2.3: *Uporządkowanie gospodarki odpadami*

Tło

Gospodarka odpadami jest jedną z najbardziej zaniedbanych dziedzin ochrony środowiska nie tylko w regionie, ale i w całym kraju. Kluczowe problemy infrastrukturalne takie, jak budowa zakładów utylizacji odpadów i zamykanie starych składowisk, muszą być rozwiązywane w skali ponadlokalnej i ze względu na ich skalę nie powinny być przedmiotem Strategii. Obszarami, gdzie niezbędne nakłady są znacznie niższe a za to kluczowe znaczenie ma kształtowanie prospołecznych i proekologicznych postaw, są minimalizacja powstawania odpadów w gospodarstwach domowych i małych przedsiębiorstwach, segregacja u źródła i organizacja odbioru odpadów. W tych właśnie obszarach Strategii powinna dopełniać wielkie gminne i regionalne przedsięwzięcia inwestycyjne.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- usprawnienia technologiczne i organizacyjne zmniejszające ilość odpadów powstających w małych zakładach
- segregacja „u źródła” i selektywna zbiórka odpadów z gospodarstw domowych
- zbiórka odpadów niebezpiecznych z gospodarstw domowych, gospodarstw rolnych i małych zakładów
- uszczelnianie systemu odbioru odpadów, m.in. poprzez inwentaryzację dzikich wysypisk, usprawnianie ewidencji odpadów i wyposażanie gospodarstw w pojemniki na odpady,
- wstępne, nieszkodliwe dla środowiska, procesy przeróbki odpadów przeznaczonych do recyklingu (np. wiórowanie butelek PET przed transportem).

Cel operacyjny 2.4: *Uporządkowanie gospodarki ściekowej*

Tło

Programy kanalizacji wsi pozostają daleko w tyle za wodociągowaniem, co stwarza zagrożenia dla środowiska ale także jest przejawem zapóźnienia

cywilizacyjnego i barierą w rozwoju drobnego przetwórstwa. Kluczowe zadania inwestycyjne z zakresu gospodarki ściekowej muszą pozostać domeną gmin, natomiast w ramach Strategii wsparcie powinny znajdować działania uzupełniające, posiadające również walory edukacyjne

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- uszczelnianie systemu odbioru ścieków poprzez np. inwentaryzację szamb
- budowa oczyszczalni przydomowych tam, gdzie nie koliduje to z gminnymi programami gospodarki ściekowej.

Cel operacyjny 2.5: *Ochrona cennych gatunków, siedlisk i krajobrazu*

Tło

Ochrona bioróżnorodności jest tą dziedziną ochrony środowiska, która wykracza poza kompetencje gmin, co oznacza, że działania w tym zakresie rzadko mogą liczyć na wsparcie z podstawowego źródła finansowania rozwoju lokalnego, jakim są budżety gminne. Działania takie często wymagają stosunkowo niewielkich pieniędzy, lecz na ogół są niewykonalne bez dużego zaangażowania osobistego bezpośrednich wykonawców i akceptującego stosunku lokalnych społeczności. Tym samym, ochrona cennych gatunków, siedlisk i krajobrazu naturalnego jest idealnym obszarem dla działań w ramach programów bazujących na oddolnej inicjatywie, takich jak Leader.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- opracowywanie dokumentacji niezbędnej do ustanawiania i skutecznego funkcjonowania form ochrony przyrody
- lokalny monitoring stanu środowiska oraz cennych gatunków i ekosystemów
- techniczne metody ochrony i odtwarzania cennych siedlisk, takie, jak rekultywacja jezior, likwidacja dzikich pomostów, odkrzaczanie zarastających łąk będących siedliskami rzadkich gatunków roślin i zwierząt, renaturalizacja cieków wodnych, odpowiednia regulacja stosunków wodnych, oznakowanie form ochrony przyrody, tworzenie infrastruktury zmniejszającej presję turystów na cenne siedliska itp.
- aktywne metody ochrony gatunkowej, jak reintrodukcja, ograniczanie dostępu do cennych stanowisk itp.

- walka z kłusownictwem, nielegalnym pozyskiwaniem drewna i runa i innymi przejawami dewastacji przyrody.

Cel operacyjny 2.6: *Poprawa bilansu wodnego regionu*

Tło

Pogranicze Mazowsza i Kujaw to jeden z najbardziej suchych rejonów kraju. Narastający deficyt wody daje się we znaki rolnictwu i przyrodzie, między innymi zagrażając równowadze biologicznej płytkich jezior i powodując nieodwracalne zmiany w glebach pochodzenia organicznego. Łagodzić te zjawiska można poprzez realizację różnorodnych lokalnych działań zwiększających retencję wody.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- budowa zastawek na kanałach i rowach melioracyjnych
- ochrona i tworzenie oczek wodnych
- odtwarzanie zalewisk
- renaturalizacja cieków
- zadrzewienia i zalesienia

Cel operacyjny 2.7: *Bezpieczne udostępnienie atrakcji przyrodniczych*

Tło

Jeżeli skarby przyrody mają być jednym z czynników rozwoju regionu, to powinny być udostępniane turystom. W ramach Strategii należy zatem wspierać takie działania, które umożliwiając zwiedzającym bliski kontakt z przyrodą, zapewnią jej zachowanie dla przyszłych pokoleń.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- wytyczanie i urządzenie ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych
- budowa i wyposażenie platform widokowych
- szkolenie przewodników-przyrodznawców
- organizacja zbiórki odpadów z terenów przyrodniczo cennych
- urządzenie publicznych plaż w celu ograniczenia niekontrolowanej penetracji linii brzegowych jezior.

Cel operacyjny 2.8: Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców

Tło

Skuteczna ochrona środowiska jest niemożliwa bez przyjaznego stosunku ludzi do przyrody i bez przyswojenia sobie przez ogół społeczeństwa podstawowej wiedzy ekologicznej oraz zasad postępowania wobec środowiska. Edukacja ekologiczna jest więc jednym z kluczowych obszarów działania na rzecz ochrony dziedzictwa przyrodniczego a jako dziedzina wymagająca stosunkowo niewielkich finansów, ale wielkiego entuzjazmu nauczających i uczniów, jest naturalnym polem do działania w ramach programu Leader.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- tworzenie i rozwój infrastruktury edukacji ekologicznej, takiej, jak zielone szkoły, pozarządowe organizacje ekologiczne, szkolne kółka zainteresowań, ścieżki dydaktyczne, izby przyrodnicze, stanowiska dokumentacyjne
- warsztaty, szkolenia, seminaria i obozy o tematyce ekologicznej
- wydawnictwa edukacyjne, popularyzatorskie i naukowe związane z ochroną środowiska
- kampanie edukacyjne wspierające wdrażanie programów inwestycyjnych w ochronie środowiska
- wytwarzanie i zakup pomocy dydaktycznych związanych z edukacją ekologiczną.

Cel strategiczny 3

Ekologizacja rolnictwa

Cele operacyjne:

- 1. Upowszechnienie informacji i wiedzy fachowej wśród rolników.**
- 2. Samoorganizacja środowisk producenckich.**
- 3. Promocja żywności ekologicznej wśród potencjalnych odbiorców.**
- 4. Stworzenie sieci dystrybucji produktów.**
- 5. Podnoszenie jakości produktów.**
- 6. Racjonalizacja kosztów produkcji.**
- 7. Rozwój lokalnego przetwórstwa.**
- 8. Wiązanie agroturystyki z rolnictwem ekologicznym.**
- 9. Zachowanie bioróżnorodności genetycznej związanej z dawnymi rasami i odmianami zwierząt i roślin.**
- 10. Odtwarzanie walorów przyrodniczych krajobrazu rolniczego.**

Cel operacyjny 3.1: *Upowszechnienie informacji i wiedzy fachowej wśród*

Tło Jedną z przyczyn małego udziału gospodarstw ekologicznych i rolno-środowiskowych w regionie jest brak dostatecznej informacji o warunkach uczestnictwa w programach rolno-środowiskowych. Nie wszyscy rolnicy są w pełni świadomi z posiadanych zasobów oraz z korzyści, także finansowych, jakie mogliby osiągać przystępując do takich programów. Instytucjami umożliwiającymi dostęp do informacji i fachowej wiedzy w tej dziedzinie są ośrodki doradztwa rolniczego, jednak skala ich działalności jest warunkowana posiadanymi zasobami kadrowymi i finansowymi. Dlatego w ramach Strategii wspierane będą inicjatywy uzupełniające działalność ośrodków doradztwa w zakresie upowszechniania informacji i fachowej wiedzy o rolnictwie ekologicznym i programach rolno-środowiskowych.

Projekty Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- kampanie informacyjne na temat rolnictwa ekologicznego i środowiskowych aspektów rolnictwa
- specjalistyczne szkolenia na temat rolnictwa ekologicznego i środowiskowych aspektów rolnictwa
- pilotowe i demonstracyjne wdrożenia praktyk rolnictwa ekologicznego i pakietów rolno-środowiskowych.

Cel operacyjny 3.2: *Samoorganizacja środowisk producenckich*

Tło W czasach, gdy na rynku liczy się zdolność do zapewnienia stałych dostaw dużych partii towarów, stała, wysoka jakość towarów oraz silna pozycja negocjacyjna w kontaktach z nabywcami, organizowanie się producentów rolnych jest coraz częściej warunkiem konkurencyjności, a tym samym i przetrwania. Dlatego w ramach Strategii wspierane będą inicjatywy zmierzające do tworzenia grup producenckich oraz uruchamiania i usprawniania ich działalności, niezależnie od tego, czy grupy te zrzeszają rolników produkujących metodami ekologicznymi czy konwencjonalnymi.

Projekty Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- wizyty studialne, seminaria i szkolenia na temat współpracy producentów (doświadczenia innych krajów i regionów, formy organizacji, korzyści, problemy)
- doradztwo w tworzeniu grup producenckich oraz przygotowaniu strategii, planów działania takich grup,
- przygotowanie inwestycji związanych z działalnością grup producenckich (studia wykonalności, dokumentacja techniczna, pozyskanie środków inwestycyjnych)
- tworzenie i doposażanie zaplecza biurowego grup producenckich
- szkolenia przedstawicieli i pracowników grup producenckich związane z ekonomiką przedsiębiorstw, zarządzaniem i marketingiem.

Cel operacyjny 3.3: *Promocja żywności ekologicznej wśród potencjalnych*

Tło

Produkcja żywności ekologicznej będzie zawsze bardziej pracochłonna, a tym samym bardziej kosztowna niż produkcja metodami konwencjonalnymi. Zatem, kluczową sprawą w rozwoju rolnictwa ekologicznego jest przekonanie potencjalnych klientów, że z jakichś powodów warto za żywność płacić więcej. Argumentacja zwykle skupia się na korzystnym wpływie żywności ekologicznej na zdrowie ludzkie oraz korzystnym wpływie ekologicznych metod produkcji na środowisko i warunki bytowania zwierząt hodowlanych. Oznacza to, że sukces w promocji ekologicznej żywności wymaga głębszych zmian w postawach klientów niż w przypadku większości innych produktów rynkowych. Tym samym, promocja ekologicznej żywności musi być procesem długofalowym i polegać w dużej mierze na edukacji.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- opracowywanie strategii promocji żywności ekologicznej
- ulotki i broszury skierowane do konsumentów
- działania edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży
- degustacje
- uczestnictwo w targach.

Cel operacyjny 3.4: *Stworzenie sieci dystrybucji i sprzedaży żywności*

Tło

Znaczne rozproszenie producentów żywności ekologicznej utrudnia organizację zbytu, w tym przede wszystkim stałą współpracę z dużymi odbiorcami. Niewątpliwie wspólne działania w formalnych lub nieformalnych grupach producenckich powinny być ważnym elementem w przezwyciężaniu tej bariery, jednak potrzebne są też inne działania umożliwiające uzyskanie stałych kanałów sprzedaży, zapewniających producentom żywności ekologicznej atrakcyjne marże. Tego rodzaju działania będą wspierane w ramach Strategii.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- opracowywanie strategii dystrybucji i sprzedaży
- szkolenia, seminaria i wymiana doświadczeń w zakresie dystrybucji i sprzedaży
- tworzenie giełd produktów ekologicznych
- tworzenie systemów kontraktacji i hurtowni
- tworzenie specjalistycznych sklepów i stoisk
- tworzenie internetowych sklepów wysyłkowych
- budowa współpracy pomiędzy gospodarstwami ekologicznymi a bazą turystyczną
- tworzenie sieci sprzedaży bezpośredniej.

Cel operacyjny 3.5: Podnoszenie jakości produktów gospodarstw

Tło

W warunkach rynkowych na postrzeganie jakości produktów żywnościowych przez konsumentów wpływają z jednej strony walory odżywcze i smakowe a z drugiej – wygląd samego produktu i opakowania. Z punktu widzenia ochrony zdrowia i przepisów największe bodaj znaczenia mają z kolei warunki sanitarne produkcji oraz poziom zanieczyszczenia mikrobiologicznego produktów. W wielu przypadkach poprawę jakości można uzyskać poprzez zmiany organizacyjne i odpowiednie zabiegi agrotechniczne lub hodowlane, jednak uzyskanie radykalnej poprawy wymaga często znaczących wydatków o charakterze inwestycyjnym.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- przeglądy gospodarstw pod kątem poprawy jakości produktów

- opracowywanie dokumentacji związanej z przygotowaniem inwestycji poprawiających jakość produktów (studia wykonalności, wnioski o dofinansowanie, dokumentacja techniczna)
- realizacja inwestycji poprawiających jakość produktów (zakup materiału genetycznego, sortownie, instalacje chłodnicze, pakownie itp.), z preferencją dla inwestycji służących grupom gospodarstw.

Cel operacyjny 3.6: *Racjonalizacja kosztów produkcji w rolnictwie*

Tło

Rolnictwo ekologiczne charakteryzuje się wyższymi na ogół kosztami produkcji niż rolnictwo konwencjonalne. Mimo, że dopłaty rolno-środowiskowe w sposób istotny łagodzą te różnice, należy wykorzystywać także możliwości redukcji kosztów produkcji bez uszczerbku dla jakości. W przypadku małych i średnich gospodarstw jednym z takich obszarów jest wspólne zaopatrywanie się w maszyny, urządzenia, materiał siewny czy nawozy i środki ochrony roślin dopuszczone do stosowania w rolnictwie ekologicznym.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- doradztwo w zakresie racjonalizacji kosztów produkcji
- przygotowanie dokumentacji związanej z pozyskaniem środków na inwestycje zmniejszające koszty produkcji w pojedynczych gospodarstwach lub grupach gospodarstw (zakup urządzeń, maszyn rolniczych, budowa/modernizacja obiektów)
- realizacja inwestycji zmniejszających koszty produkcji, służących formalnym grupom producenckim.

Cel operacyjny 3.7: *Rozwój lokalnego przetwórstwa*

Tło

Przetwórstwo jest jednym z oczywistych sposobów na zwiększanie wartości produktów rolnych. Ponadto, jeżeli w procesie przetwarzania zwiększa się trwałość produktu, otwierają się wówczas nowe możliwości w zakresie dystrybucji – możliwe jest dłuższe magazynowanie towarów, przygotowywanie większych partii i transport na dalsze odległości. Z tych powodów w ramach Strategii wspierane będą przedsięwzięcia związane

z rozwojem lokalnego przetwórstwa produktów z gospodarstw ekologicznych, a także wytwórstwa produktów tradycyjnych i regionalnych w rozumieniu polskich przepisów prawnych.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- doradztwo w zakresie planowania rozwoju przetwórstwa oraz przygotowania inwestycji związanych z przetwórstwem produktów ekologicznych oraz wytwórstwem produktów tradycyjnych i regionalnych (strategie przedsiębiorstw, studia wykonalności, dokumentacja techniczna, wnioski o dofinansowanie)
- realizacja inwestycji w przetwórstwo produktów ekologicznych, tradycyjnych i regionalnych (masarnie, serownie, przetwórnice owoców i warzyw, olejarnie, piekarnie, roszarnie itp.)

Cel operacyjny 3.8: *Wiązanie agroturystyki z rolnictwem ekologicznym*

Tło

Popularność agroturystyki wśród rolników europejskich rośnie między innymi dlatego, że stwarza ona możliwość uzyskiwania bardzo wysokich marży na własnych produktach rolnych, sprzedawanych turystom w postaci surowej lub jako gotowe potrawy. Z drugiej strony, w gospodarstwie agroturystycznym przyjmujących wielu gości jest tyle pracy, że na produkcję rolną na większą skalę często brakuje czasu. Okoliczności z jednej strony otwierają pole do rozwoju agroturystyki przy gospodarstwach ekologicznych a z drugiej strony do współpracy pomiędzy gospodarstwami ekologicznymi a różnego typu bazą noclegową na wsi.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- uruchamianie działalności agroturystycznej przy gospodarstwach ekologicznych (promocja, urządzenie pokoi gościnnych)
- uruchamianie przy gospodarstwach ekologicznych i agroturystycznych małej gastronomii wykorzystującej produkty ekologiczne (zakup wyposażenia).

Cel operacyjny 3.9: *Zachowanie bioróżnorodności genetycznej związanej*

Tło

Ochrona dawnych ras zwierząt hodowlanych i odmian roślin uprawnych ma wieloraki sens. Po pierwsze, działanie takie jest wyrazem szacunku dla różnorodności form życia, podobnie jak ochrona pierwotnych puszczy czy żubra. Po drugie, dawne rasy i odmiany stanowią unikalny zasób genów, które w przyszłości mogą być z pożytkiem wykorzystane w pracach hodowlanych. Po trzecie, wiele z tych ras i odmian posiada po prostu wysokie walory użytkowe, takie jak odporność na choroby i niskie wymagania paszowe czy nawozowe. Cechy te są szczególnie przydatne w dobie rosnącej popularności zdrowej żywności oraz w regionach, gdzie intensywne rolnictwo jest niepożądane ze względów ochrony środowiska. Z tych powodów w ramach Strategii wspierane będą działania mające na celu popularyzację tradycyjnych ras i odmian.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- wyjazdy studyjne mające na celu zapoznanie się z hodowlą/uprawą starych ras i odmian
- zakupy materiału genetycznego, ze szczególnymi preferencjami dla starych rodzimych ras i odmian nie objętych programami rolno-środowiskowymi
- zakładanie szkółek starych odmian i stad hodowlanych starych ras
- badania nad wynikami ekonomicznymi oraz skutkami społecznymi i ekologicznymi reintrodukcji starych ras i odmian.

Cel operacyjny 3.10: *Odtwarzanie walorów przyrodniczych krajobrazu*

Tło

Nowoczesne metody uprawy roli, w tym zwłaszcza wykorzystywanie ciężkiego sprzętu do zabiegów agrotechnicznych, powodują, że w całej Europie od dziesięcioleci obserwuje się tendencję do homogenizacji krajobrazu rolniczego. Tendencja ta ma zróżnicowane nasilenie w zależności od lokalnych warunków ekonomicznych i naturalnych, ale zawsze polega na likwidacji tych elementów krajobrazu, które przeszkadzają w stosowaniu maszyn rolniczych ale mają ogromne znaczenie dla bioróżnorodności terenów wiejskich. To między innymi takie procesy doprowadziły w zachodniej Europie do drastycznego spadku liczebności bociana i wielu pospolitych gatunków ptaków. Aby uniknąć powtórzenia tego scenariusza, w ramach Strategii wspierane będą działania zmierzające do odtwarzania walorów przyrodniczych krajobrazu rolniczego.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- odtwarzanie oczek wodnych
- nasadzenia drzew i krzewów wzdłuż dróg polnych, miedz i cieków
- renaturalizacja cieków wodnych
- zwiększanie retencji wodnej.

Cel strategiczny 4

Wzmocnienie i restrukturyzacja sektora turystycznego

Cele operacyjne

- 1. Podnoszenie kwalifikacji pracowników sektora turystycznego.**
- 2. Wzbogacenie oferty programowej dla turystów i pełniejsze wykorzystanie atrakcji naturalnych i kulturowych, w tym rzeki Wisły.**
- 3. Poprawa informacji turystycznej i dostępności atrakcji turystycznych.**
- 4. Turystyczna promocja i marketing regionu.**
- 5. Restrukturyzacja istniejącej bazy turystycznej.**

Cel operacyjny 4.1: Podnoszenie kwalifikacji pracowników sektora

Tło Profesjonalizm personelu jest jednym z najbardziej oczywistych wymogów prowadzenia wszelkiej działalności usługowej. Tymczasem, turyści wypoczywający w Polsce najczęściej narzekają na warunki sanitarne, serwis oraz brak informacji, a więc na elementy, które w ogromnym stopniu zależą od przygotowania zawodowego i zaangażowania personelu. Współczesny rynek stawia firmom turystycznym coraz wyższe wymagania i aby im sprostać konieczne jest ciągłe podnoszenie kwalifikacji i umiejętne korzystanie z doświadczeń konkurencji.

Projekty Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- wyjazdy studyjne do turystycznych regionów w kraju i za granicą
- organizacja seminariów, warsztatów itp. poświęconych rozwojowi turystyki w regionie
- szkolenia zawodowe pracowników bazy noclegowej i gastronomicznej (obsługa klienta, podstawy języków obcych, znajomość miejscowych atrakcji, marketing).

Cel operacyjny 4.2: Wzbogacenie oferty programowej i pełniejsze wykorzystanie atrakcji naturalnych i kulturowych, w tym

Tło Znaczący branży turystycznej są zgodni co do tego, że preferencja dla regionów i miejsc oferujących możliwie szeroki wachlarz sposobów spędzania czasu jest zjawiskiem długofalowym, które będzie się nasilać. W ścisłym związku z tym zjawiskiem pozostają prognozy wzrostu odsetka turystów, którzy w czasie wakacji i urlopów będą chcieli aktywnie poznawać przyrodę, historię, kulturę i tradycje miejsc, które odwiedzają a także zadbać o swoje zdrowie i urodę. Region gąbińsko-włocławski musi nadążać za tymi tendencjami, urozmaicając swoją ofertę programową w sposób, który będzie harmonizował z jego wiejskim charakterem i priorytetem dla ochrony dziedzictwa przyrody i kultury. Z tych powodów w ramach Strategii wspierane będą inicjatywy idące w tym kierunku, przy czym preferowane będą działania grup gestorów bazy noclegowej i/lub osób bądź podmiotów, które nie dysponują bazą noclegową.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- budowa urządzeń sportowych (boiska do gier zespołowych, siłownie, sale fitness itp.)
- zakładanie wypożyczalni rowerów, sprzętu wodnego, bryczek itp.
- zakup strojów regionalnych i historycznych
- odtwarzanie dawnych jednostek pływających
- zakup wyposażenia służącego organizacji „bezkrwawych łowów”
- organizacja festiwali, pokazów, wystaw, w tym szczególnie imprez wykorzystujących obiekty historyczne (odtworzenie wydarzeń historycznych, „światło i dźwięk”, koncerty itp.)
- przygotowanie inwestycji wspierających rozwój żeglarstwa i żeglugi wycieczkowej na Wiśle.

Cel operacyjny 4.3: *Poprawa informacji turystycznej i dostępności atrakcji*

Tło

Znaczenie informacji turystycznej wzrasta w miarę, jak maleje rola turystyki grupowej, rośnie popyt na aktywną turystykę kulturową i przyrodniczą i skracają się pobyty. Reorientacja sektora turystycznego regionu w kierunku przyjmowania turystów aktywniejszych kosztem ograniczenia rozwoju pasywnych i mało dochodowych form wypoczynku, takich jak wczasy na własnej działce letniskowej czy na plaży ośrodka wypoczynkowego, wymaga intensywnych działań usprawniających obieg informacji o atrakcjach oraz ułatwiających dostęp do atrakcji w sposób nie zagrażający przyrodzie i bezpieczeństwu.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- publikacje map i przewodników turystycznych
- szkolenia przewodników turystycznych
- szkolenia gestorów bazy noclegowej i gastronomicznej z zakresu wiedzy o okolicznych atrakcjach kulturowych i przyrodniczych
- tworzenie punktów informacji turystycznej
- budowa ścieżek rowerowych i pieszych eksponujących atrakcje kulturowe i przyrodnicze
- urządzenie miejsc odpoczynku i skwerów przy trasach turystycznych
- budowa parkingów przy atrakcjach turystycznych i drogach wiodących do lasów

- budowa platform widokowych.

Cel operacyjny 4.4: Turystyczna promocja i marketing regionu

Tło

W świecie nadmiaru informacji i niezwykle silnej konkurencji o klienta jednym z wstępnych warunków powodzenia na rynku turystycznym jest budowanie silnych marek poprzez promocję całych regionów lub nawet krajów. Tymczasem, Pojezierze Gostynińskie jako kraina geograficzna i cel wakacyjnych podróży jest jednym z najmniej rozpoznawalnych obszarów pojeziernych w Polsce. Sytuacja, w której gro wysiłków promocyjnych podejmują indywidualni gestorzy oraz władze poszczególnych gmin, natomiast region jako propozycja na wakacje w ogólnie nie istnieje w Internecie, z całą pewnością już obecnie skutkuje utratą dochodów branży turystycznej a na dłuższą metę może stawiać region na przegranej pozycji. Z drugiej strony, znikomy jest stopień rozpoznania aktualnych i potencjalnych rynków turystycznych (profil geograficzny i społeczny turystów odwiedzających region, opinie gości o usługach i atrakcjach, grupy geograficzne i społeczne, do których należy adresować promocję) oraz kondycji sektora turystycznego i jego roli w gospodarce regionu. Bez tej wiedzy praktycznie niemożliwe jest optymalne zaplanowanie działań promocyjnych i ukierunkowanie przemian w sposobie świadczenia usług i zakresie oferowanych atrakcji. Z tych powodów, a także ze względu na regionalny charakter większości niezbędnych działań, promocja i marketing będą należały do najważniejszych obszarów wsparcia turystyki w ramach Strategii.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- regularne badania rynku i kondycji branży turystycznej regionu
- opracowywanie strategii i planów promocji turystycznej regionu
- regionalne działania promocyjne i marketingowe w internecie
- publikacja wydawnictw, realizacja filmów, produkcja gadżetów promujących region
- dystrybucja materiałów promocyjnych
- organizacja imprez o charakterze promocyjnym w regionie (festiwale, wycieczki promocyjne)
- uczestnictwo w targach turystycznych i innych imprezach promocyjnych poza regionem
- kampanie promocyjne w mediach.

Cel operacyjny 4.5: *Restrukturyzacja istniejącej bazy turystycznej*

Tło

W strukturze istniejącej bazy noclegowej dominującą pozycję mają prywatne domy letniskowe i nie zawsze reprezentujące wysoki standard ośrodki wypoczynkowe, natomiast niewielki jest udział hoteli, pensjonatów oraz bazy agroturystycznej, a więc tych obiektów, w których wskaźnik zatrudnienia jest stosunkowo wysoki a negatywne oddziaływanie na przyrodę i krajobraz względnie niskie. Co więcej, wyprzedaż gruntów pod działki rekreacyjne i szybkie tempo rozwoju budownictwa letniskowego pozwala przypuszczać, że bez interwencji niekorzystne zmiany w strukturze bazy noclegowej będą się pogłębiać, skutkując degradacją walorów krajobrazowych regionu i zagrożeniem bytu tych obiektów turystycznych, które rzeczywiście tworzą miejsca pracy i przynoszą znaczące stałe dochody. Działania naprawcze i prewencyjne będą musiały polegać przede wszystkim na ochronie prawnej cennych krajobrazowo terenów przed bezsensowną zabudową (prawne formy ochrony przyrody, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego). Poza tym można jednak podejmować i inne inicjatywy, przede wszystkim o charakterze miękkich projektów.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- akcje edukacyjno-szkoleniowe, kierowane do mieszkańców wsi, w których zjawiska wyprzedaży ziemi na cele rekreacyjne są szczególnie nasilone; celem takich akcji byłoby przedstawienie atrakcyjnych ekonomicznie alternatyw wobec sprzedaży gruntów na działki (agroturystyka, pokoje gościnne, pola namiotowe itp.)
- pomoc doradcza dla osób przygotowujących się do prowadzenia małej bazy noclegowej (pokoje gościnne, agroturystyka, pensjonaty), szczególnie na terenach, gdzie zjawiska wyprzedaży ziemi na cele rekreacyjne są szczególnie nasilone
- finansowe wsparcie w uruchamianiu małej bazy noclegowej jako działanie osłonowe dla osób posiadających grunty na terenach przeznaczonych do objęcia zakazem zabudowy
- pomoc doradcza na rzecz gestorów małej bazy noclegowej (doradztwo w adaptacji pomieszczeń, urządzeniu wnętrz i obejść, rady dotyczące obsługi klientów, pomoc w pozyskaniu klientów)
- pomoc w pozyskiwaniu funduszy na budowę lub modernizację bazy noclegowej i gastronomicznej (doradztwo, studia wykonalności, wnioski)

- warsztaty i obozy letnie dla studentów architektury, w ramach których powstawałyby koncepcje renowacji lub przebudowy starych ośrodków wypoczynkowych.

Cel strategiczny 5

Informatyzacja i rozwój gospodarki internetowej

Cele operacyjne

- 1. Upowszechnienie dostępu do komputerów i Internetu.**
- 2. Upowszechnienie umiejętności korzystania z komputerów i Internetu.**
- 3. Upowszechnienie kształcenia przez Internet.**
- 4. Tworzenie miejsc pracy w gospodarce internetowej.**

Cel operacyjny 5.1: *Upowszechnienie dostępu do komputerów i Internetu*

Tło Rewolucyjny postęp technologiczny ostatnich lat, w tym rozwój technologii światłowodowych i bezprzewodowych, sprawił, że koszty budowy infrastruktury internetowej na terenach wiejskich dramatycznie zmalały i nie są już barierą nie do pokonania. Tą zmianę trzeba jak najszybciej wykorzystać, by zapewnić dostęp do sieci w całym regionie.

Projekty Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- budowa sieci światłowodowych
- przygotowanie do budowy (studia wykonalności, dokumentacja techniczna) i budowa sieci bezprzewodowych (WiFi) oraz rozwój usług bezprzewodowych usług teleinformatycznych
- tworzenie ogólnodostępnych pracowni komputerowych i internetowych
- wyposażanie domów kultury, świetlic i bibliotek w komputery i łącza internetowe
- zakładanie kawiarenek internetowych.

Cel operacyjny 5.2: *Upowszechnienie umiejętności korzystania z komputerów*

Tło Olbrzymie cywilizacyjne i gospodarcze korzyści z komputeryzacji i internetu na poziomie gospodarstwa domowego wiążą się z niemal nieograniczonym dostępem do wszelkiego rodzaju wiedzy akademickiej oraz informacji codziennego zastosowania (serwisy informacyjne, przepisy prawne, oferty pracy, wiadomości potrzebne w szkole, prognozy pogody, doradztwo rolnicze, ceny skupu, giełdy towarowe, kursy walut itd.), z ogromnymi ułatwieniami w załatwianiu wielu codziennych spraw (usługi bankowe, deklaracje ZUS, deklaracje podatkowe, wszelkiego rodzaju zakupy, rezerwacje) oraz z możliwością błyskawicznego i niezwykle taniego kontaktu z wszystkimi innymi użytkownikami sieci, których jest już około miliarda. Tymczasem, w wielu polskich domach komputery służą przede wszystkim dzieciom jako narzędzia do gry, o czym świadczy między innymi fakt, że w domach bez dzieci komputerów jest ponad dwukrotnie mniej niż tam, gdzie są dzieci. Aby ta sytuację zmienić, należy szerokie rzesze dzisiejszych i potencjalnych użytkowników nie tylko przekonać o dobrodziejstwach komputeryzacji, ale też przełamać bariery psychologiczne i po prostu nauczyć korzystania z komputera

tak, jak uczy się pisanie, czytania czy prowadzenia pojazdów. Rzeczywistość początku XXI wieku jest bowiem taka, że kilkadziesiąt lat po uporaniu się z analfabetyzmem tradycyjnym, w wyniku rewolucji technologicznej wielu z nas znalazło się w sytuacji analfabetów teleinformatycznych, których trzeba kształcić tak samo, jak dzieci w szkołach.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- nauka korzystania z programów biurowych (edytory tekstu, arkusze kalkulacyjne)
- nauka korzystania z zasobów Internetu dla codziennych potrzeb (serwisy informacyjne, przepisy, programy pomocowe, wiadomości potrzebne w szkole, zakupy internetowe, prognozy pogody, doradztwo rolnicze, ceny skupu, giełdy)
- nauka i upowszechnianie korzystania z Internetu w zarządzaniu małymi firmami (usługi bankowe, deklaracje ZUS, deklaracje podatkowe)
- nauka i upowszechnianie korzystania z podstawowych i specjalistycznych darmowych programów komputerowych
- nauka elementów angielskiego przydatnych w korzystaniu z Internetu.

Cel operacyjny 5.3: *Upowszechnienie kształcenia przez Internet*

Tło

Niski poziom wykształcenia dorosłych jest jednym z głównych hamulców rozwoju wsi. Z drugiej strony, niskie dochody, duże odległości, obowiązki rodzinne i braki w edukacji powodują, że młodzież wiejska o wiele rzadziej niż rówieśnicy z miast zdobywa średnie i wyższe wykształcenie. Rewolucja informatyczna na naszych oczach likwiduje bardzo wiele z tych barier. Już dzisiaj można przez Internet studiować na setkach uczelni na świecie i na dziesiątkach kierunków w Polsce. Od niedawna istnieją także w kraju internetowe licea. Rozwiązania takie po pierwsze umożliwiają uczącym się wywiązywanie się z obowiązków rodzinnych i zawodowych a po drugie są generalnie tańsze niż typowe studia zaoczne, nie mówiąc już o studiach dziennych. W ten sposób przed wsią otwiera się szansa wielkiego edukacyjnego skoku naprzód. W ramach Strategii należy uczynić możliwie dużo, aby region gąbińsko-włocławski szansę tę wykorzystał.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- szkolenia przygotowujące do podjęcia kształcenia przez Internet
- stypendia dla młodzieży, która ze względu na sytuację rodzinną (dochody, opieka nad członkiem rodziny, praca w gospodarstwie) nie może opuścić domu ale pragnie podjąć naukę przez Internet na poziomie szkoły średniej lub wyższej
- pomoc techniczna (udostępnienie sprzętu, nadzór informatyka) grupom uczącym się przez Internet.

Cel operacyjny 5.4: Tworzenie miejsc pracy w gospodarce internetowej

Tło

Poza rodziną, czystym środowiskiem, dostępem do kultury i rekreacji, życzliwymi sąsiadami i godziwym zarobkiem, człowiek potrzebuje także możliwości samorealizacji w pracy. Do niedawna, takie możliwości dla przedstawicieli wielu zawodów wymagających wysokich kwalifikacji istniały niemal wyłącznie w dużych miastach i było to jedną z głównych przyczyn niekorzystnych trendów demograficznych na terenach wiejskich, z których do miast wyjeżdżali najzdolniejsi i najbardziej aktywni. Dzisiaj w krajach wysoko rozwiniętych lawinowo narasta zjawisko zwane pracą na odległość a osób pracujących przy komputerach w swoich własnych mieszkaniach są już miliony. Są wśród nich osoby prowadzące niezależne firmy, ludzie formalnie prowadzący własną działalność gospodarczą lecz związani na stałe z jednym kontrahentem a także tacy, którzy w domu wykonują etatową pracę na rzecz podmiotów prywatnych lub publicznych. Ludzie ci reprezentują już dziś wielką różnorodność zawodów – są wśród nich programiści, graficy, projektanci samochodów, inżynierowie budownictwa, tłumacze, handlowcy i nauczyciele. Im szybciej region będzie w stanie przyciągnąć takich ludzi, w tym zwłaszcza pochodzących stąd absolwentów, tym szybciej oblicze wsi zmieni się na lepsze.

Projekty

Przykładowymi projektami lub elementami projektów, które mogą być wspierane w ramach Strategii, są:

- zakup sprzętu komputerowego
- zakup oprogramowania umożliwiającego pracę
- dofinansowanie kosztów bieżących firmy w pierwszym okresie jej funkcjonowania
- doradztwo w zakresie prowadzenia rachunkowości
- pomoc w znalezieniu pierwszych kontrahentów
- wyszukiwanie możliwości pracy etatowej na odległość
- szkolenia osób przygotowujących się do pracy etatowej na odległość.

